Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрлігі
«Қазгидромет» РММ Түркістан облысы бойынша филиалы

ШЫМКЕНТ ҚАЛАСЫ ЖӘНЕ ТҮРКІСТАН ОБЛЫСЫ БОЙЫНША ҚОРШАҒАН ОРТА ЖАЙ-КҮЙІ ЖӨНІНДЕГІ АҚПАРАТТЫҚ БЮЛЛЕТЕНІ

Ққазан 2026 жыл

Шымкент, 2026 жыл

Мазмұны **беті**

	Алғы сөз	3
1	Атмосфералық ауаны ластаудың негізгі көздері	4
2	Атмосфералық ауа сапасының жай-күйі	4
3	Атмосфералық жауын-шашын сапасының жай-күйі	8
4	Жер үсті сулар сапасының мониторингі	9
5	Радиациялық жағдай	10
6.	Топырақтың ластану жағдайы	10
	Қосымша 1	11
	Қосымша 2	12
	Қосымша 3	14
	Қосымша 4	15
	Қосымша 5	16
	Қосымша 6	17

Алғы сөз

Ақпараттық бюллетень «Қазгидромет» РМК мамандандырылған бөлімшелері Ұлттық гидрометеорологиялық қызметтің бақылау желісіндегі қоршаған ортаның жай-күйін бақылау бойынша жүргізген жұмыс нәтижелері бойынша дайындалды.

Бюллетень мемлекеттік органдарды, қоғамды және халықты Шымкент қаласы және Түркістан облысының аумағындағы қоршаған ортаның жай-күйі туралы мемлекеттік органдарды, қоғамдастықтарды және тұрғындарды ақпараттандыруға арналған және ластану деңгейінің болып жатқан өзгерістер үрдісін ескере отырып, ҚР Қоршаған ортаны қорғау саласындағы іс-шаралардың тиімділігін одан әрі бағалау үшін қажет.

1.Атмосфералық ауаны ластаудың негізгі көздері.

Шымкент қаласы бойынша статистикалық мәліметтерге сәйкес ластаушы заттар шығарындыларының стационарлық көздері 2025 жылы нақты шығарындылардың көлемі жылына 40,05 тоннаны құрады.

Түркістан облысы бойынша ластаушы заттар шығындаларының стационарлық көдерінің саны 8516 бірлікті құрайды,2025 жылы нақты шығарындылар көлемі жылына 80 мың тоннаны құрады.

2024 жылғы жағдай бойынша Шымкент қаласында ластаушы заттар шығындаларының стационарлық көдерінің саны 3984 бірлікті құрайды, нақты шығарындылар көлемі жылына 28,3 тоннаны құрады.

Шымкент қаласы бойынша автомобиль көліктерден шыққан зиянды ластаушы заттардың шығарындыларының жалпы саны 2024 жылдық есеп бойынша 35730 тоннаны құрады.

Шымкент қаласы бойынша автомобиль көлігінен зиянды ластаушы заттар шығарындыларының көлемі 2025 жылы 33000 тоннаны, Түркістан облысы бойынша 18500-20000 тоннаны құрады.

Зиянды шығындылардың негізгі мөлшері жеңіл автокөліктердің үлесіне келеді, жалпы санының 32,7% құрады. Жүк көліктерінен 10,6% және автобустардан 8,3% бөлінеді.

1. Атмосфералық ауасының сапасын бағалау.

Шымкент қ. атмосфералық ауа сапасының жағдайы

Аумақтағы атмосфералық ауаның жай-күйін бақылау 6 бақылау бекетінде, оның ішінде қолмен сынама алатын 4 бекетте және 2 автоматты станцияда жүргізіледі . Жылжымалы лабораториямен 5 нүктеде жүргізіледі (қосымша 1).

Қызылсай елді мекенінде мониторинг жұмыстары жылжымалы зертхананың көмегімен жүргізіледі, себебі Қызылсай елді мекеніндегі бақылау бекеті Сарыағаш ауданы, Жартытөбе ауылдық округіне қарасты Достық ауылына көшірілді.

Жалпы қала үшін 14-ке дейін көрсеткіштер анықталады: 1) *қалқыма заттар(шаң); 2)күкірт диоксиді; 3)көміртегі оксиді; 4)азот диоксиді; 5)азот оксиді; 6)формальдегид; 7)озон; 8)күкіртті сутек; 9)аммиак; 10) бенз(а)пирен; 11)кадмий,12) мыс; 13)қорғасын; 14) хром.*

Шымкент қаласы бойынша 2026 жылдың қазан айындағы ауа сапасын бақылау нәтижелері

Шымкент қаласында атмосфералық ауаның ластану деңгейі ***көтеріңкі*** болып бағаланды, ол **ЕЖҚ =19%** (көтеріңкі деңгей) және **СИ= 3,4** (көтеріңкі деңгей).

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа стандарттарынан асу жиілігі және асып кету жағдайларының саны 1–кестеде көрсетілген.

1-кесте

Атмосфералық ауаның ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыр		Ең үлкен бір реттік шоғыр		ЕЖҚ	Асу еселігінің саны ШЖШ		
	мг/м³	ШЖШ$_{о.т.}$ Асу еселігі	мг/м³	ШЖШ$_{м.р}$ Асу еселігі	%	>ШЖШ	>5 ШЖШ	>10 ШЖШ
							соның ішінде	
Шымкент қаласы								
Қалқыма бөлшектер (шаң)	0,2083	1,39	0,300	0,60	0,00	0	0	0
Күкірт диоксиді	0,0215	0,43	1,666	3,33	1,38	65	0	0
Көміртегі оксиді	2,3654	0,79	7,000	1,40	1,92	6	0	0
Азот диоксиді	0,0520	1,30	0,110	0,55	0,00	0	0	0
Азот оксиді	0,0168	0,28	0,200	0,50	0,00	0	0	0
Озон	0,0079	0,26	0,03	0,19	0,00	0	0	0
Күкірттісутегі	0,0122		0,027	3,43	11,17	525	0	0
Аммиак	0,0272	0,68	0,040	0,20	0,00	0	0	0
Формальдегид	0,0176	1,76	0,026	0,52	0,00	0	0	0
Бенз(а)пирен	0,00006	0,1						
Кадмий	0,000008	0,027	0,000017					
Мыс	0,000009	0,005	0,000017					
Қорғасын	0,000016	0,054	0,000029					
Хром	0,000002	0,001	0,000004					

2025 жылмен салыстырғанда 2026 жылдың қазан айында Шымкент қаласы бойынша ауаның ластану деңгейі (2-кесте);

• өзгеріссіз

2-кесте

Шымкент қаласындағы ауаның ластану динамикасы (2025–2026)

Елді мекен	Ластану деңгейі		Негізгі ластаушы заттардың ШЖШ $_{м.р.}$ асып кету көрсеткіші
	Қыркүйек 2025ж	Қыркүйек 2026 ж	
Шымкент қ.	**көтеріңкі** СИ – 2,3 ЕЖҚ – 14%	**көтеріңкі** СИ – 3,4 ЕЖҚ – 19%	күкірттісутегі (3,43) , күкірт диоксиді (3,33), көміртегі оксиді (1,40)

Қорытынды:

Соңғы бес жылда ауаның ластану деңгейі Шымкент қаласында келесідей өзгерді:

Шымкент қаласының атмосфералық ауасының ластану деңгейі кестеден көріп отырғанымыздай, 2023ж. жоғары деп, 2022ж және 2024-2026 жж көтеріңкі деп бағаланды.

Ең жоғары қайталану көрсеткішінің артуы күкірттісутегінің есебінен байқалды.

Қазан айында ауа ластануының қалыптасуына ауа-райының әсері байқалмады, ҚМЖ күндер (қолайсыз метеорологиялық жағдайлар) тіркелген жоқ.

Түркістан облысы бойынша атмосфералық ауа сапасының мониторингі

Түркістан облысы бойынша атмосфера ауасының жағдайын бақылау 6 автоматтық бекетте жүргізілді (қосымша 2).

Жалпы облыс бойынша 5 көрсеткіш анықталады: 1) күкірт диоксиді; 2) көміртегі оксиді; 3) азот диоксиді; 4) озон, 5) Күкірттісутегі.

Түркістан облысында жүргізілген атмосфералық ауа сапасының мониторинг нәтижелері

Түркістан қаласында атмосфералық ауаның ластану деңгейі ***көтеріңкі*** деп бағаланды, ол **ЕЖҚ =6,7%** (көтеріңкі деңгей) және **СИ=3,9** (көтеріңкі деңгей).

Кентау қаласында атмосфералық ауаның ластану деңгейі ***төмен*** деп бағаланды, ол **СИ =0,88** (төмен деңгей) және **НП =0,0% (**төмен деңгей).

Састөбе ауылының атмосфералық ауаның ластану деңгейі ***төмен*** деп бағаланды, ол **СИ= 1,2** (төменгі деңгей) және **ЕЖҚ = 0,4 %** (төмен деңгей).

Достық ауылында атмосфералық ауаның ластану деңгейі ***жоғары*** деп бағаланды, ол **ЕЖҚ =25%** (жоғары деңгей) және **СИ=3,75** (көтеріңкі деңгей).

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа стандарттарынан асу жиілігі және асып кету жағдайларының саны 3–кестеде көрсетілген.

3-кесте

Атмосфералық ауаның ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыр		Ең үлкен бір реттік шоғыр		ЕҰҚ	Асу еселігінің саны $ШЖШ_{м.р.}$		
	мг/м^3	$ШЖШ_{о.т.}$ Асу еселігі	мг/м^3	$ШЖШ_{м.р.}$ Асу еселігі	%	>ШЖШ	>5 ШЖШ соның ішінде	>10 ШЖШ
Түркістан қаласы								
Азот диоксиді	0,069	1,73	0,207	1,03	0,60	24	0	0
Көміртегі окиді	0,842	0,28	19,567	3,91	1,12	69	0	0
Озон	0,005	0,18	0,106	0,66	0,00	0	0	0
Кентау қаласы								
Күкірт диоксиді	0,0020	0,04	0,0132	0,03	0	0	0	0
Көміртегі оксиді	0,2081	0,07	2,0769	0,42	0	0	0	0
Күкірттісутегі	0,0009		0,007	0,88	0,0	3	0	0
Састөбе ауылы								
Азот диоксиді	0,0535	1,34	0,2453	1,23	0,36	8	0	0
Көміртегі оксиді	0,5882	0,20	1,9054	0,38	0,00	0	0	0
Озон	0,0574	1,91	0,1253	0,78	0,00	0	0	0
Достық ауылы								
Күкірт диоксиді	0,0440	0,88	0,5010	1,00	0,05	1	0	0
Көміртегі оксиді	0,6727	0,22	18,7653	3,75	0,19	4	0	0
Азот диоксиді	0,1587	3,97	0,3330	1,67	25,48	550	0	0
Озон	0,0033	0,11	0,4320	2,70	0,14	3	0	0

Түркістан облысы бойынша экстремалды жоғары (ЭЖЛ) және жоғары ластану жағдайлары (ЖЛ) тіркелген жоқ.

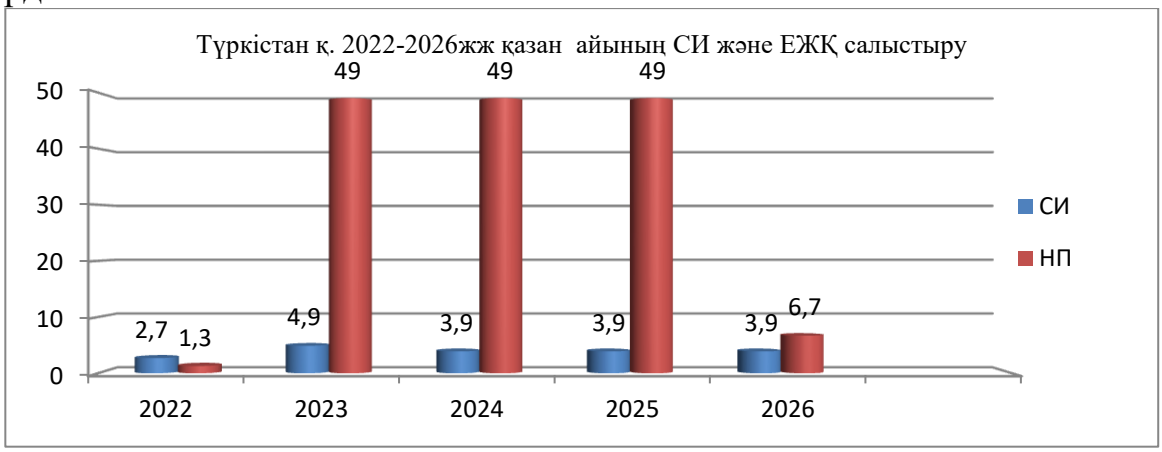
4-кесте

Түркістан қаласындағы ауаның ластану динамикасы (2025–2026)

Елді мекен	Ластану деңгейі		Негізгі ластаушы заттардың $ШЖШ_{м.р.}$ асып кету көрсеткіші
	Қазан 2025ж	Қазан 2026 ж	
Түркістан қ.	**Жоғары** СИ – 3,9 ЕЖҚ – 49%	**көтеріңкі** СИ –3,9 ЕЖҚ – 6,7%	көміртегі оксиді (3,91)
Кентау қ.	**Төмен** СИ – 1,3 ЕЖҚ – 1%	**төмен** СИ – 0,88 ЕЖҚ– 0,0%	
Састөбе а.	**Төмен** СИ – 0,6 ЕЖҚ– 0%	**көтеріңкі** СИ – 1,2 ЕЖҚ– 0,4%	азот диоксиді (1,23)
Достық а.	-	**көтеріңкі** СИ –3,75 ЕЖҚ – 25%	азот диоксиді (1,67) , озон (2,7), көміртегі оксиді (3,75)

Қорытынды:

Соңғы бес жылда ауаның ластану деңгейі Түркістан қаласында келесідей өзгерді:

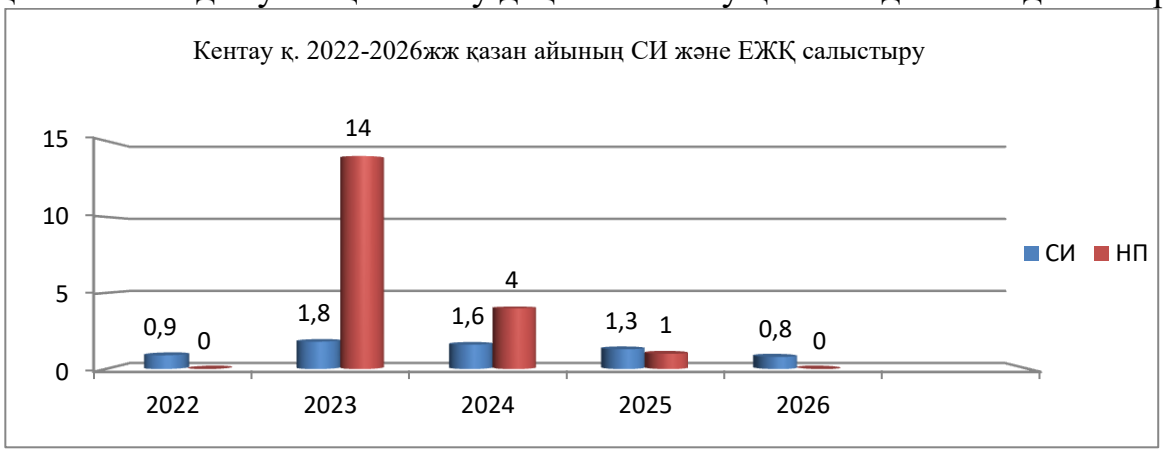

Кестеден көріп отырғанымыздай, Түркістан қаласының атмосфералық ауасының ластану деңгейі 2022ж және 2026ж көтеріңкі деп, 2023-2025жж жоғары деп бағаланды.

Ең жоғары қайталану көрсеткішінің артуы негізі азот диоксидінің есебінен байқалды.

Қазан айында ауа ластануының қалыптасуына ауа-райының әсері байқалмады, ҚМЖ күндер (қолайсыз метеорологиялық жағдайлар) тіркелген жоқ.

Соңғы бес жылда ауаның ластану деңгейі Кентау қаласында келесідей өзгерді:

Кестеден көріп отырғанымыздай, Кентау қаласының атмосфералық ауасының ластану деңгейі 2023,2024, 2025 жж көтеріңкі деп, 2022ж және 2026жж төмен деп бағаланды.

3. Түркістан облысы аумағындағы жер үсті сулар сапасының мониторингі

Жер үсті су сапасының жай-күйіне мониторинг 7 су объектілерінде, өзендер: Сырдария, Келес, Бадам, Арыс, Ақсу, Катта-бугун, Шардара су қоймасы 12 тұстамасында жүргізілді.

Жер үсті суларын зерттеу кезінде су сынамаларында су сапасының **40** физикалық және химиялық көрсеткіштері анықталады: *көзбен шолып бақылау, су температурасы, ерітілген оттегі, сутегі көрсеткіші, өлшенген заттар, мөлдірлік, тұз құрамының басты иондары, биогенді (азот, фосфор, темір қосылыстары) және органикалық заттар (мұнай өнімдері, фенолдар), ауыр металдар (мыс, мырыш, қорғасын, кадмий, хром, никель, сынап), пестицидтер (ДДТ, ДДЕ, ДДТ, ГХЦГ альфа және гамма).*

Түркістан облысы және Шымкент қаласы аумағындағы жер үсті сулар гидрохимиялық көрсеткіштері бойынша сапасының мониторинг нәтижелері.

Қазақстан Республикасының су объектілерінің су сапасын бағалауға арналған негізгі нормативтік құжаттар «Жерүсті су объектілеріндегі және (немесе) олардың учаскелеріндегі су сапасын сыныптаудың бірыңғай жүйесі»*(ҚР СРИМ 04.06.2025 жылғы № 111-НҚ бұйрығы)* (бұдан әрі – Бірыңғай сыныптау) болып табылады.

Су объектілерінің су сапасы Бірыңғай сыныптау бойынша келесідей бағаланады:

3 кесте

Су объектісінің атауы	**Су сапасының сыныбы**		**Параметрлер**	**Өлш. бірл.**	**Концентрация**
	Қазан 2025 ж	**Қазан 2026 ж**			
Сырдария өз.	3 сынып *(орташа ластанған)*	3 сынып *(орташа ластанған)*	Сульфаттар	мг/дм^3	278,567
Келес өз.	6 сынып *(жоғары ластанған)*	6 сынып *(жоғары ластанған)*	Қалқыма заттар	мг/дм^3	241,5
Бадам өз.	1сынып *(өте жақсы сапа)*	3 сынып *(орташа ластанған)*	Сульфаттар	мг/дм^3	129,65
Арыс өз.	1сынып *(өте жақсы сапа)*	3 сынып *(орташа ластанған)*	Сульфаттар	мг/дм^3	172,9
Аксу өз	1сынып *(өте жақсы сапа)*	1сынып *(өте жақсы сапа)*	-		
Катта-бөген өз.	1сынып *(өте жақсы сапа)*	1сынып *(өте жақсы сапа)*	-		
Шардара су қоймасы	3 сынып *(орташа ластанған)*	3 сынып *(орташа ластанған)*	Сульфаттар	мг/дм^3	211,3

3-кестеден көріп отырғанымыздай 2025 жылғы қазан айымен салыстырғанда Бадам және Арыс өзендері 1-сыныптан 3 сыныпқа өтті – нашарлады.

Сырдария, Келес, Ақсу, Катта-Бөген өзендері және Шардара су қоймасының жер үсті суларының сапасы айтарлықтай өзгерген жоқ.

Түркістан облысының су объектілеріндегі негізгі ластаушы заттар сульфаттар және қалқыма заттар болып табылады. Осы көрсеткіштер бойынша сапа нормативтерінің асып кетуі негізінен тұрмыстық, өнеркәсіптік және ауылшаруашылық төгінділеріне тән.

2026 жылғы қазан айында Түркістан облысының аумағында жоғары және экстремалды жоғары ластану жағдайлары тіркелмеді.

2 Қосымшада тұстамалар шегінде су объектілерінің сапасы бойынша ақпарат.

5. Радиациялық жағдай

Атмосфералық ауаның ластануының гамма сәулелену деңгейіне күнсайын жергілікті 2 метеорологиялық станцияда (Шымкент, Түркістан) бақылау жүргізілді.

Атмосфераның жерге жақын қабатында радиоактивтердің түсу тығыздығына бақылау Түркістан облысының аумағында 2 метеорологиялық станцияда (Шымкент, Түркістан) ауа сынамасын горизонтальді планшеттер алу жолымен жүзеге асырылды. Барлық станцияда бес тәуліктік сынама жүргізілді.

Көрсеткіш (ШЖШ)	Ең үлкен концентрациясы	Ең кіші концентрация
Гамма-фон (0,57 мкЗв/ч)	0,23 мкЗв/ч	0,08 мкЗв/ч
Тығыздық (110 Бк/м^2)	2,2 Бк/м²	1,5 Бк/м²

6. Топырақтың ластану жағдайы

Топырақтың ластануына мониторинг және ластаушы заттарды анықтау Шымкент қаласының топырағындағы 5 нүктеде және Түркістан облысы бойынша 20 нүктеде жылына үш рет сынама алынып, жүргізіледі.

Топырақта ауыр металдардың: кадмий, қорғасын, мыс, хром, мырыш мөлшері анықталады (8-кесте).

8-кесте

Ауыр металдардың концентрациясы

Елді мекен	Ауыр металдардың концентрациясы, мг/кг.									
	Cd		Pb		Cu		Cr		Zn	
	мин	макс	мин	макс	мин	макс	мин	макс	мин	макс
Шымкент қ.	2,13	18,1	10,94	43,1	1,87	2,41	0,98	2,05	1,85	4,15

Туркестан қ.	1,14	12,19	13,7	39,1	1,31	2,45	2,17	3,69	2,17	4,09
Кентау қ.	2,82	20,3	17,04	57,61	1,98	3,21	2,11	3,85	3,43	4,44
Сарыағаш ауд.	0,49	1,43	9,62	12,14	1,37	2,19	0,77	1,01	2,11	2,45
Мақтаарал а.	0,79	1,76	1,42	11,62	1,53	2,35	0,31	1,11	1,99	2,63
Ордабасы ауд.	0,68	1,17	3,77	9,11	1,36	1,61	0,99	1,33	2,04	3,01
Бәйдібек ауд.	0,54	1,86	8,05	8,71	0,57	2,19	0,64	1,17	1,45	2,77

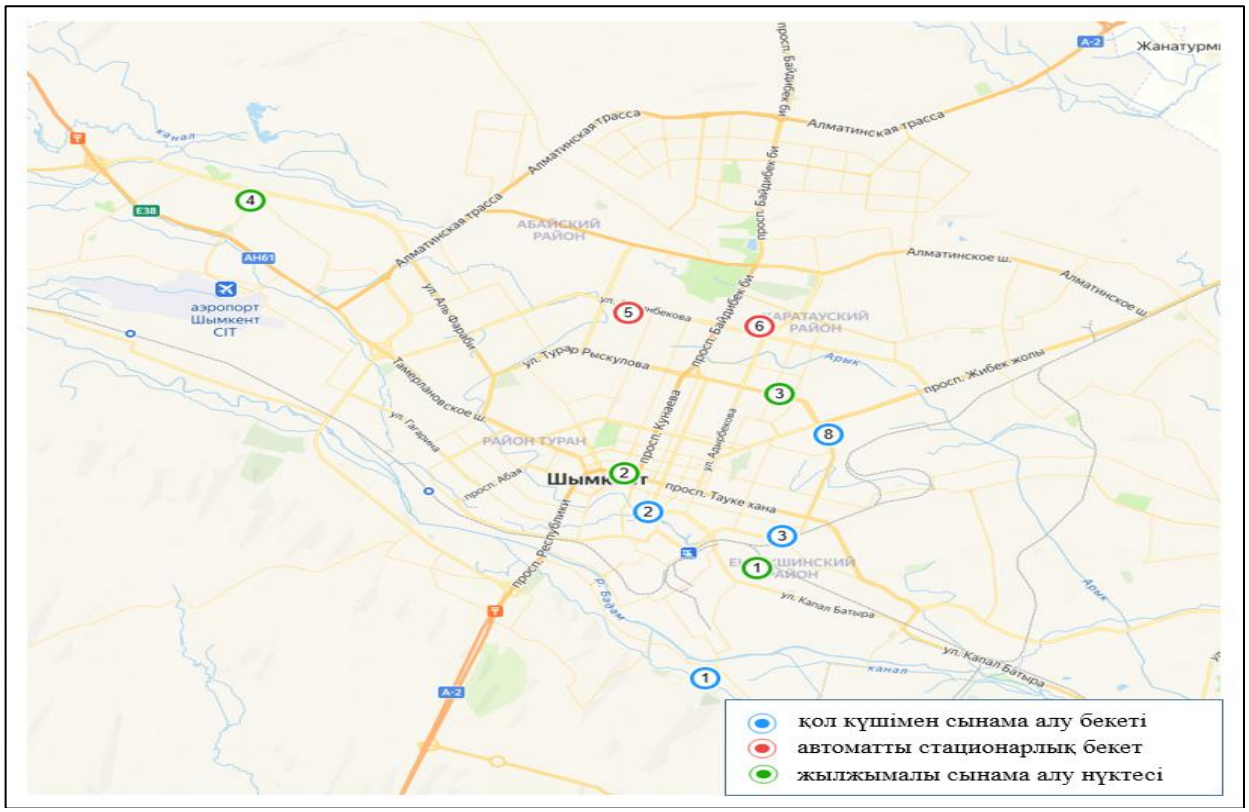
Топырақ сынамаларында қорғасын бойынша 1,07-1,22 ШЖШ асып кеткендігі байқалды.

Қалған ауыр металдардың концентрациясының құрамы норма шегінде болды

Қосымша 1

Шымкент қаласының бақылау бекеттерінің орналасқан жері және анықталатын қоспалары

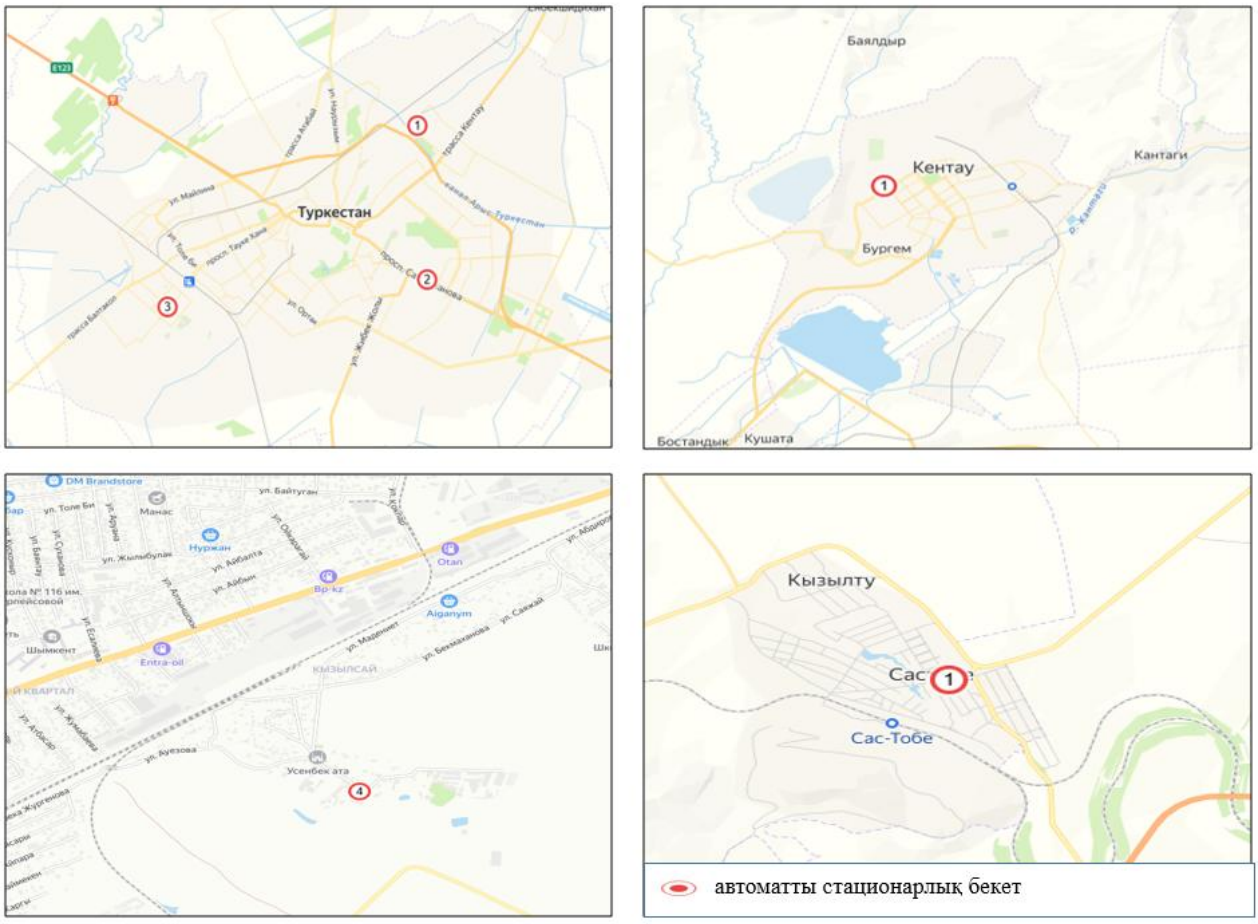
№ бекет	Алу уақыты	Бақылау	Бекет мекен-жайлары	Анықталатын қоспалар
1	Тәулігіне 3 рет	Қолмен алу (дискретті әдістер)	Абай даңғылы, АО «Южполиметалл» АҚ	қалқыма заттар (шаң),күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді, аммиак, күкіртті сутек, формальдегид, бенз(а)пирен Ауыр металлдар: кадмий, мыс, қорғасын, хром
2			Ордабасы алаңы, Қазыбек би мен Төле би көш. өтеді	қалқыма заттар (шаң),күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді, аммиак, күкіртті сутек, формальдегид, бенз(а)пирен Ауыр металлдар: кадмий, мыс, қорғасын, хром
3			Алдияров көш.нөмірсіз, АҚ «Шымкентцемент»	қалқыма заттар (шаң),күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді, аммиак, күкірттісутек, формальдегид, бенз(а)пирен Ауыр металлдар: кадмий, мыс, қорғасын, хром
8			Сайрам көш, 198, ЗАО «Пивзавод»	қалқыма заттар (шаң),күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді, аммиак, күкірттісутек, формальдегид, бенз(а)пирен Ауыр металлдар: кадмий, мыс, қорғасын, хром
5	Әр 20 мин сайын	Үздіксіз режимде	Самал-3 шағын ауданы	күкірт диоксиді, күкірттісутек
6			Нұрсат шағын ауданы	Күкірт диоксиді, күкірттісутек

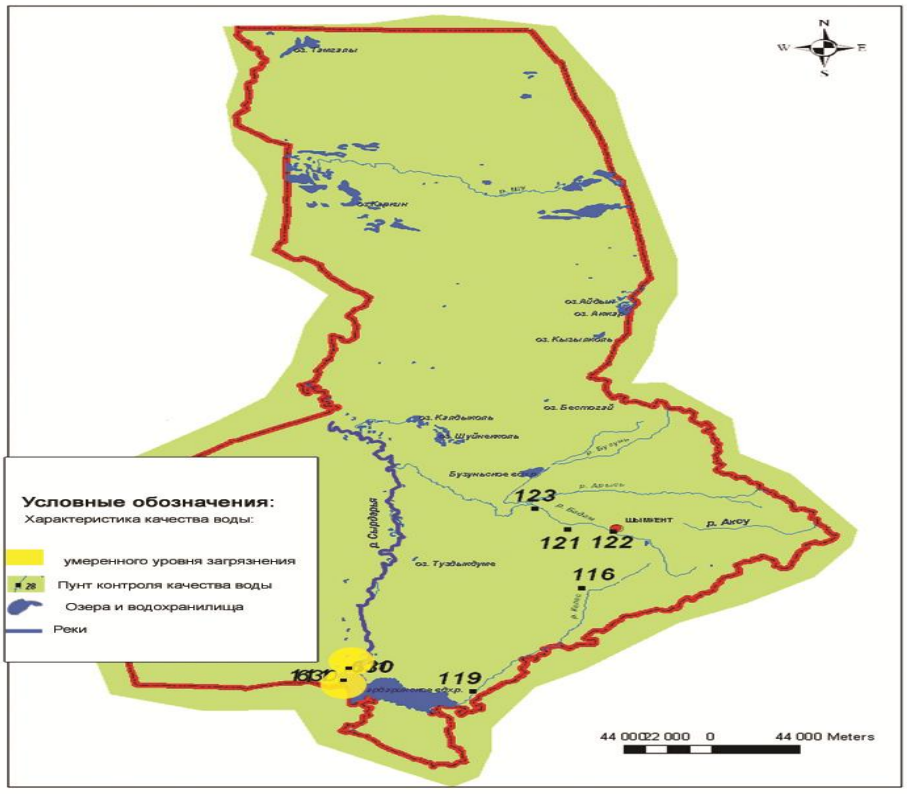

Қосымша 2

Түркістан қаласы мен Түркістан обл. нықтайтын қоспалар мен бақылау жүргізетін бекеттердің орналасқан жері

Бекеттің нөмірі	Сынама Алу мерзімі	Бақылау жүргізу	Бекеттің мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
1	әр 20 минут сайын	Үзіліссіз режимде	*Алаша Байтақ жырау көшесі, Оралман ауданы*	көміртегі оксиді, диоксид және азот оксиді,озон
2			*Қала орталығында Б. Саттарханов даңғылы*	көміртегі оксиді, азот диоксиді, озон
3			*А. Сандыбай к., 58В Бекзат ш.а.*	Күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді, озон
7	әр 20 минут сайын	Үзіліссіз режимде	Кентау қ.Уалиханов көшесі, 3 «А» уч.	Көміртегі оксиді, күкірт диоксиді, күкірттісутегі
1	әр 20 минут сайын	Үзіліссіз режимде	Састөбе а. Ғ. Мұратбаев көш., 1А	көміртегі оксиді, азот диоксиді,күкіртсутегі, озон
4	әр 20 минут сайын	Үзіліссіз режимде	Достық ауылы	Күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді,озон.

Түркістан қ. және Түркістан обл. бойынша атмосфералық ауасының ластануын бақылаудың стационарлық желісінің орналасу схемасы.

Түркістан облысы тұстамалардың орналасу схемасы

Қосымша 3

Түркістан облысы және Шымкент қаласы жер үсті су сапасының тұстамалар бойынша ақпараты 2026 ж

Су объектілері және тұстамалары	**Физика-химиялық параметрлердің сипаттамасы**	
Сырдария өзені	судың температурасы 18,5-16,4ºС, сутегі көрсеткіші 7,71-6,68, суда еріген оттегінің концентрациясы 13,9-7,47 мг/дм^3, ОБТ$_5$ мәні 1,6-1,3 мг/дм^3, мөлдірлігі – 25,0-19,0 см, кермектелігі – 7,8-7,2 мг/дм^3.	
тұстама - Көкбұлақ а. (бекеттен ССБ қарай 10,5 км)	3 сынып	Сульфаттар – 297,8 мг/дм^3, аммоний-ион-0,516 мг/дм^3. Сульфаттардың нақты концентрациясы фондық сыныптан аспайды. Аммоний-ионының нақты концентрациясы фондық сыныптан асады.
тұстама - Шардара т/б (Шардара б. кіре-берісінен 2,0 км төмен)	5 сынып	қалқыма заттар – 39,0 мг/дм^3. Қалқыма заттардың нақты концентрациясы фондық сыныптан аспайды.
тұстама – Азаттык а. (Сырдария өзенінің көпірі - ауылдан 5 км)	3 сынып	Сульфаттар – 307,4 мг/дм^3.
Келес өзені	судың температурасы 17,0-12,6ºС, сутегі көрсеткіші 7,79-7,25, суда еріген оттегінің концентрациясы 9,8-8,7 мг/дм^3, ОБТ$_5$ мәні 1,8-1,63 мг/дм^3, мөлдірлігі – 21,0-10,0 см, кермектелігі – 6,6-6,2 мг/дм^3	
тұстама – Казыгурт а. (ауылдан 0,2 км жоғары, г/п 0,8 км жоғары)	3 сынып	сульфаттар – 153,7 мг/дм^3. Сульфаттардың нақты концентрациясы фондық сыныптан аспайды.
Келес-сағасы (сағасынан 1,2 км жоғары)	6 сынып	қалқыма заттар – 449,2 мг/дм^3. Қалқыма заттардың нақты концентрациясы фондық сыныптан асады.
Бадам өзені	судың температурасы 15,0-14,4ºС, сутегі көрсеткіші 7,68-7,45, суда еріген оттегінің концентрациясы 10,07-8,1 мг/дм^3, ОБТ$_5$ мәні 1,4-1,3 мг/дм^3, мөлдірлігі – 21,0-20,0 см, кермектелігі – 6,8-6,0 мг/дм^3.	
тұстама - Шымкент гидро бекеті (Шымкентен 2,0 км төмен)	3 сынып	сульфаттар – 105,6 мг/дм^3. Сульфаттардың нақты концентрациясы фондық сыныптан аспайды.
тұстама - Қараспан а. (жол көпірінен 0,1 км төмен)	3 сынып	сульфаттар – 153,7 мг/дм^3. Сульфаттардың нақты концентрациясы фондық сыныптан аспайды.
Арыс өзені	судың температурасы 13,4ºС, сутегі көрсеткіші 7,56, суда еріген оттегінің концентрациясы – 7,79 мг/дм^3, ОБТ$_5$ – 1,62 мг/дм^3, мөлдірлігі – 17,0 см, кермектелігі – 7,0 мг/дм^3	
тұстама – Арыс қ. (жд станция)	3 сынып	Сульфаттар – 172,9 мг/дм^3. Сульфаттардың нақты концентрациясы фондық сыныптан аспайды.
Ақсу өзені	судың температурасы 14,9-9,3ºС, сутегі көрсеткіші 7,69-7,58, суда еріген оттегінің концентрациясы 9,4-7,8 мг/дм^3, ОБТ$_5$ – 1,9-1,3 мг/дм^3, мөлдірлігі – 25,0-21,0 см, кермектелігі – 2,8-2,6 мг/дм^3	
тұстама - Сарқырама а. (ауылдан оңтүстік-батысқа қарай, сағадан қаш. 52 км)	1 сынып	-

тұстама - Көлкент а. (ауылдан солтүстікке қарай 1,5-2 км, су бекетінен 10 м төмен)	1 сынып	-
Катта-бөген өзені	судың температурасы 17,8ºС, сутегі көрсеткіші 6,97, суда еріген оттегінің концентрациясы – 7,5 мг/дм^3, ОБТ$_5$ – 1,62 мг/дм^3, мөлдірлігі – 25,0 см, кермектелігі – 2,4 мг/дм^3	
тұстама - Жарықбас а. (ауылдан 1,5 км жоғары)	1 сынып	-
Шардара су қоймасы	судың температурасы 18,8ºС, сутегі көрсеткіші 6,97, суда еріген оттегінің концентрациясы – 8,1 мг/дм^3, ОБТ$_5$ – 1,6 мг/дм^3, мөлдірлігі – 25,0 см, кермектелігі – 6,4 мг/дм^3	
Шардара қ. (Шардара қ. оңтүстік шығысқа қарай 1 км, N 17 навигациялық белгіден А 2190 бойынша, бөгеттен 2 км жоғары)	3 сынып	сульфаттар – 211,3 мг/дм^3. Сульфаттардың нақты концентрациясы фондық сыныптан аспайды.

Қосымша 4

Анықтамалық бөлім
Елді мекендердің ауасындағы ластаушы заттардың шекті рұқсат етілген концентрациясы (ШЖШ)

Қоспалардың атауы	ШЖШ мәні, мг/м3		Қауіп сыныбы
	Максимальды бір реттік	Орташа тәуліктік	
Азот диоксиді	0,2	0,04	2
Азотоксиді	0,4	0,06	3
Аммиак	0,2	0,04	4
Бенз/а/пирен	-	0,1 мкг/100 м^3	1
Қалқыма заттар (частицы)	0,5	0,15	3
Қалқыма бөлшектер РМ 10	0,3	0,06	
Қалқыма бөлшектер РМ 2,5	0,16	0,035	
Кадмий	-	0,0003	1
Кобальт	-	0,001	2
Марганец	0,01	0,001	2
Мыс	-	0,002	2
Күшән	-	0,0003	2
Озон	0,16	0,03	1
Қорғасын	0,001	0,0003	1
Күкірт диоксиді	0,5	0,05	3
Күкірт қышқылы	0,3	0,1	2
Күкірттісутек	0,008	-	2
Көміртегі оксиді	5,0	3	4
Фенол	0,01	0,003	2
Формальдегид	0,05	0,01	2
Хлор	0,1	0,03	2
Хром (VI)	-	0,0015	1
Цинк	-	0,05	3

Атмосфераның ластану индексінің дәрежесін бағалау

Градация	Ауаның ластануы	Көрсеткіштер	Ай сайынғы бағалау
I	Төменгі	СИ ЕЖҚ, %	0-1 0
II	Көтеріңкі	СИ ЕЖҚ, %	2-4 1-19
III	Жоғары	СИ ЕЖҚ, %	5-10 20-49
IV	Өте жоғары	СИ ЕЖҚ, %	›10 ›50

«Қазақстан Республикасы атмосфералық ауасының ластануы мониторингісін ұйымдастыру және жүргізу» нұсқаулық-әдістемелік құжаты (15.07.2025ж №624-Ө бұйрығына 1-қосымша)

Радиациялық қауіпсіздік стандарты*

Стандартталған мәндер	Мөлшер шектері
Тиімді мәндер	Халық
	Кез-келген 5 жыл ішінде орта есеппен жылына 1м3в, бірақ жылына 5м3в аспайды.

**«Радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге қойылатын санитарлық – эпидемиологиялық талаптар*

Қосымша 5

Су пайдалану санаттары (түрлері) бойынша су пайдалану сыныптарын саралау

Суды пайдалану класы	Тазалау мақсаты/түрі	Су пайдалану кластары					
		1 сынып	2 сынып	3 сынып	4 сынып	5 сынып	6 сынып
Су экожүйелерінің қызметі	-	+	+	-	-	-	-
Балық өсіру/ихтиофаунаны қорғау	Албырт балық	+	+	-	-	-	-
	Тұқы балық	+	+	+	-	-	-
Ауыз су-шаруашылық сумен жабдықтау және тамақ өнеркәсібі кәсіпорындарын сумен жабдықтау	Қарапайым өңдеу	+	+	-	-	-	-
	Дағдылы өңдеу	+	+	+	-	-	-
	Қарқынды өңдеу	+	+	+	-	-	-

Мәдени-тұрмыстық су пайдалану	Туризм, спорт, демалыс, шомылу	+	+	+	-	-	-
Суару	Дайындықсыз	+	+	+	+	-	-
	Тұндыру карталарын пайдалану кезінде	+	+	+	+	+	-
Өнеркәсіптік су пайдалану	Технологиялық процестер, салқындату процестері	+	+	+	+	+	-
Гидроэнергетика	-	+	+	+	+	+	+
Су көлігі	-	+	+	+	+	+	+
Тау-кен өндірісі	-	+	+	+	+	+	+

Ескертпе:

"+ " – судың сапасы мақсатын қамтамасыз етеді;

"- "- судың сапасы мақсатын қамтамасыз етпейді.

Жерүсті су объектілеріндегі және (немесе) олардың учаскелеріндегі су сапасын сыныптаудың бірыңғай жүйесі (ҚР СРИМ 04.06. 2025 жылғы № 111-НҚ бұйрығы).

Қосымша 6

Топырақты ластаушы заттардың шекті жол берілген шоғырлары (ШЖШ)

Қоспалардың атауы	Топырақтағы ластаушы заттардың шекті жол шоғыры (ШЖШ) мг/кг
Қорғасын	32,0
Хром	6,0

* «Тіршілік ету ортасының қауіпсіздігіне гигиеналық нормативтерді бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2021 жылғы 21 сәуірдегі № ҚР ДСМ-32 Бұйрығы

ТАБИҒИ ОРТАНЫҢ ЛАСТАНУ МОНИТОРИНГІ ЗЕРТХАНАСЫ
"ҚАЗГИДРОМЕТ" РМК ТҮРКІСТАН ОБЛЫСЫ БОЙЫНША ФИЛИАЛЫ
МЕКЕН-ЖАЙЫ:
ШЫМКЕНТ ҚАЛАСЫ
ЖЫЛҚЫШИЕВ КӨШЕСІ, 44
ТЕЛ. 8-(7252)-54-05-33
E MAIL: LMZPS_UKO@METEO.KZ